

BÁCSKAI NAPLÓ

POLITIKAI NAPILAP.

AZ ORSZÁGOS KERESZTÉNYSZOCIÁLIS SZÖVETSÉG BÁCSMEGYEI HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Helyben házhoz hordva negyedévre 1 kor. 80 fillér.
Vidéken postán küldve negyedévre 3 kor. 60 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. VERÉB GYULA.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:

Szabadka, IV., Rakóczi-utca 20. sz. Telefonszám 800.

Kéziratok nem adtnak vissza.

Hirdetések árszabály szerint.

A gyászév.

Írta: **Dr. Csepela Lajos.**

Az olaszok az egyesült Olaszország 50 éves jubileumát ünneplik. Az ünneplésből kéri a tulajdonképpeni cél, tüntetni a Vatikán, a Pápakirály ellen. A Szentatya erre való tekintetből az 1911. évben fejedelmeket, zarándokokat nem fogad. Az olasz diplomácia ugyancsak dolgozott kézzel-lábbal, hogy mentől több uralkodót bírjon rá, hogy Rómába utazzanak. Fallières francia köztársasági elnökön kívül aligha megy valaki más tüntetni Olaszországba. II. Vilmos császár nem megy. I. Ferenc József az egyházi állam elrablása óta nem is volt, nem is megy. György angol királyt lefoglalja a koronázása. II. Miklós orosz cár sem mozdul birodalmából. Lám a nagy dobbal, sippal, hanggal hirdetett ötven éves évforduló belefut a részvétlenség és közöny tengerébe.

Furcsa! Hogy megtartják az 50 éves születési napot, értem. Hogy megülik az aranylakodalmat, ezt is értem. Hogy dinom-dánomot csapnak valamely egyesület ötvenéves alakulási évfordulóján, értem. De hogy egy állam ötven éves létesülését üljék, mely állam rablással létesült — azt nem értem. Mi ötven év egy állam életében? Oly kevés, hogy mi magyarok igazán csak az 1000-ik évet ünnepeltük. Ha őseink minden ötvenedik évet jubiláltak volna, akkor kerek husz manifestációban lett volna részük. Meg azután, ha Cavour, Mazzini, Garibaldi és a többiek az egyházi állam elrablásával, III. Napoleon ravasz, kétszínű politikájával tudták csak az „Italia Unita“-t megcsinálni, ugy ezzel a barbár módszerrel nincs mit dicsekedni. S ha kérkednek vele, úgy vagy lelkiismeretüket akarják megnyugtanni, vagy porszemet hintenek a jóhiszemű közönség szemébe, nehogy rájőjjön a turpisságra. De az olaszoknak nincs is mivel dicse-

kedni. Nézzünk mélyebben Olaszországnak a belügyeibe!

Minden ország beléletének legjobb fotográfiája — képviselőháza. No az olasz kamara igen érdekes jelenség. Huszonkét pártja van. Szép társadalmi egység. Hányféle módon akarják ezek agyonboldogítani — a népet? — De menjünk csak tovább. A képviselők között vannak a királypártiakon kívül dühös szocialisták (Podrecca), köztársaságiak stb. A szocialistáknak, a köztársaságiaknak nem kell király, Szép egység!

A belélet sem vigasztaló. A vasutasok sztrájkjal fenyegetőznek, mert nem tudnak megélni, a mezőgazdasági munkások Romagnában a gépek ellen foglalnak állást, a kivándorlás ijesztő mérveket ölt. Ferri a napokban azt mondotta a kamarában, hogy hat millióra rug a kivándorlók száma, kiknek javarésze Braziliában, Argentínában él.

A szindikalisták kiáltványt intéztek a néphez, melyben a kormánytól nem circencés-eket, játékokat, hanem panem-t, kenyeret kérnek; mert a drágaság nagy mérveket ölt, kergeti a népet tul a tengeren, ahol jobb kereseti források vannak.

Ime, az új Olaszország tátongó sebei. Nem öröm, hanem gyászév az minden módon — olaszoknak és a világ katolikusainak egyaránt.

Náthán uram meg toboroz vendégeket. O örömtűzeket akar gyujtani akkor, amidőn a 33-próbás szabadkőműves főmesternek, az echt zsidónak hamut kellene hinteni fejére és zsákruhába öltözni az Örök város és az ország leromlása miatt.

Eppen azért 1911-ben nem megyünk Itáliába! Egyetlen tisztességes, meggyőződéses katolikus nem megy Olaszthonba.

KÁVÉHÁZAKBAN, „BÁCSKAI
VENDÉGLÖKBEN **NAPLÓT**
KÉRJÜK

Lelki konferenciák.

A katolikus hitélet teljes és tökéletes megújítását elősegítő eszközök között a seregszemle számba menő évenkénti kath. nagygyűlések s az ily alkalmakkor szent hitünkhez való ragaszkodásunkat dokumentáló eucharisztikus körmenetelen kívül a leghatékonyabb a nagybőjti időszakban a kath. központokon rendezett lelki konferencia a férfiak és nagybőjti elmélkedés a nők számára. A cél ugyanaz, ami a nép egyszerű gyermekei számára rendezett missiók: felébreszteni az alvó öntudatot, megerősíteni a fáradt lelkeket, felfrissíteni a lajhuló erőt, helyes utat mutatni az elfásultnak, új lelkesedést önteni a csüggedőkbe, lángra lobbantani a közöny hamva alatt elrejtett paraszat, bűnbánatra indítani, hittel, szeretettel, reménnyel eltölteni mindnyájunkat és a lélekben megújultaknak, a hitben megerősödöttnek, a szeretetben buzgóknak megmutatni a boldogulás útját, feltárni előttük azt a egyszerű perspektívát, a melyet a Krisztusban való megújulástól remélhetünk. A legkiválóbb egyházi szónokok vállalkoznak ez apostoli munkára.

Nálunk P. Bús Jézustársasági atya tartja e konferenciákat, melyeknek meghallgatásával felemelkedünk az eszmék tiszta magaslataira, leszállunk a gondolatok mélységeibe s megtaláljuk azt az utat, mely az önmegismerés ösvényén át az Istenhez vezet.

Holnap, 29-én kezdi P. Bús e konferenciákat.

Aki szükségét érzi annak — s van-e aki nem érzi? — hogy zaklatott lelke felüdüljön, megerősödjék, aki az élet útjait sebeire vigasztaló irt, gyógyító balszámot óhajt, aki roskadozik a teher alatt, az menjen, hallgassa meg vigasztaló, megerősítő, gyógyító szavait annak a fekkölt lelkű egyházi szónoknak, aki bizvást elmondhatja az isteni Mesterrel: „Jőjjetek hozzám, kik terhelte vagytok s én megkönnyítlek titeket!...”

A konferenciákra a következő szövegű meghívókat küldték szét:

Meghívó.

Főtisztelendő P. Bús Jakab Jézustársaságának magyarországi tartományfőnöke intelligens férfiak számára, a főgimnáziumi tornacsarnokban folyó hó 29, 30, 31 és április hó 1 és 2-án este 6 órakor konferencia beszédeket tart, melyeken csak a jegy felmutatásával lehet résztvenni.

Szabadka, 1911. évi március hó 24.

Az Urak Mária kongregációja.

Keresztények Hitelszövetkezete

I. kör, Egressy-utca, (Kovács Antal-féle ház.)

Elfogad takarékbetéteket kamatozásra. Folyósít **váltó, kötelezvény, annuitásos kölcsönöket** jutányos feltételek mellett :-:

Meghívó.

Főtisztelendő P. Bús Jézustársaságának magyarországi tartományfőnöke folyó hó 29, 30, 31 és április 1 és 2-án (délutánonként 2 órákor) az iskolánövérök kápolnájában a szabadkai nők számára konferenciabeszédeket tart, melyeken a jegy felmutatása mellett résztvenni lehet.

Szabadka, 1911. évi március hó 27.

Meghívó-bizottság.

Akik meghívót nem kaptak, de arra igényt tarthatnak, forduljanak vagy szerkesztőségünkhöz, dr. Szorgh Antal szentgyörgyi káplánhoz, vagy a szent Imre fiúnevelőintézet igazgatóságához.

A szabadkőművesség jellemzéséhez.

A tubalkain (tanonc) arra a kérdésre, hogy szabadkőműves-e, azt feleli „mester és legénytestvéreim annak ismernek.” A schibboleth (legény) pedig e kérdésre azzal felel, hogy „az vagyok, vizsgáljanak meg.”

Ez a vizsgálat azért szükséges, hogy a schibboleth mindenképp előtt bizonyos legyen arról, hogy legénytestvérről áll-e legalább szemközti, mielőtt a testvériség e második fokát illető dolgokról beszél, avagy csak tanonctestvérről van dolga.

Mert a legénytestvérek szigorú kötelezettségére van téve a titoktartás a szab. kőm. ritust és egyéb dolgokat illetőleg úgy idegenek előtt, mint tanonctestvérek előtt.

A vizsgálat természetesen a jelszó és érintésre szorítkozik, nemkülönben a felvétel sajátos körülményeire. Ezekről egyik legközelebbi alkalommal fogunk szólni.

Az újabb francia systema szerint az összes jelek öt főjelre vezethetők vissza. Ezek a hangjel, a nyakjel, a melljel, a kézjel és a lábjel. E jeleket a szabadkőművesek rettentően titkolják, nehogy profán egyet is valahogy megtudhasson belőlük. Ezért sohasem elégszenek meg egyedül a kézzel, hanem mindig a szót is kérdezik, amely más a tubalkainál és más a schibbolethnál. A francia szabadkőművesség még azt is megkérdi a legénytestvértől, hogy miért lett legény; erre a szabályszerű felelet ez: „a G. betűért.” Ez a betű grandeur-t, glóir-t, geometriát és még valamit jelent, ami nagyobb az összes testvéreknél. A nagy oriens rituálja szerint a G. betű kezdőbetűje a G. B. A. W. névnek.

Ez a betű rendszerint egy nagy világosságban ragyog a szab. kőm. kifejezéssel élve. Tulajdonképpen pedig hatszögű lángoló csillagban gyakran a közepén egy műszemmel található. Egyes systemáknál ezért egyik főszimbóluma a legényfokozatnak. Ezért mondja a legény, „azért a G. betűért lettem legény, amelyet a lángoló csillagban megpillantottam.”

Láthatjuk már ebből is, mily titokzatosba rejtik a szab. kőm. e nevelés, felnőt férfiakhoz egyáltalán nem illő szertartásait, melyeknek titokbantartásán oly féltékenyen őröködnék. Hát nem titkos társaság az, amely jeleit, jelszavait, nevelés szertartásait és tagjainak nevét titokban tartja és erre tőlük esküt követel?

De különben is azt, hogy a szab. kőm.-ség nem titkos szövetség a testvérek arra való hivatkozással, hogy nekik belügyminiszterileg jóváhagyott alapszabályaik vannak, csakis előttünk, profánok előtt hangoztatják. De hogy titkolóznak, ezt mint már megirtuk egy alkalommal, dr. T. M. testvér nyíltan kijelentette egyik ünnepi beszédében.

Hogy mennyire felel meg a szab. kőm.-ség eme titkos működése azoknak a hivatkozott alapszabályoknak, arról is irtunk már. Mondott még az említett dr. T. M. t. ebben az ünnepi beszédében még mást is, amit le kell közölnünk, mert szorosan hozzátartozik a szab. kőm.-ség jellemzéséhez. Már pedig ezt a jellemzést annál is inkább

el kell fogadnia mindenkinek, mivel azt egy mester t. tette.

T. M. t. fájdalommal tapasztalja, hogy a durva kő megmunkálásának programja kezd mindenfelé elkallódni. Ennek bizonyítására felhozta, hogy vannak sokan, akik azért vétették fel magukat a szab. kőm. szövetségbe, mert kíváncsiak voltak és valami nagy titok, bűbajos misztériumok meg tudását remélték. Ez szerinte az a százalék, mely felületessége, tökéletlensége, léhasága folytán kerül a szabadkőművesség veszteségszámlájára.

Készséggel elhiszük, hogy ez így van, de nem azokból az okokból, amelyeket T. M. t. felállított, hanem mert az illetők, akik jó sokáig ugyszólván semmit se tudtak meg a sz. k. működéséről, nevelésének és érett emberekhez nem illőnek találták azt a sok hókusz-pókusz, amelynek alá kellett vetniök magukat.

A másik része a keresőknek T. M. t. szerint bizonyos politikai, nemzeti, felekezeti, vagy egyéni törekvések akar érvényesíteni és keresztülvinni. Ezek a testvérek eljárnak a páholyba, élénk részt vesznek az eszmecsereken és mozgalmakban, de csakis azokban, amelyek imént említett törekvésekkel direkt vagy indirekt összefüggésben állanak.

Természetesen ezek se igazi szab. kőm.-ek, mert, mint kimutattuk már egy ízben, a nemzeti törekvések a szab. kőm.-séget megszenteltelenítik, a nemzeti politika meg nem a szövetségnek való, hiszen a szab. kőm.-ség internacionális szövetség.

Az utolsó osztályba T. M. t. azokat sorolja, akik azért léptek be a szövetségbe, mert tényleg jó emberek a szónok közkeletű értelmében, mert bizonyos határozatlan vágyat éreznek magukban, jó szívük, altruisztikus érzelmviláguk megnyilatkozásának nem mindennapi formát adni. Ezekkel sincs megegyedve T. M. t. De hát ez is érthető, mert ugyancsak T. M. t. szavai szerint a jótékonyosság lealacsonyítása a szab. kőm.-eszmének.

Ha már most ezek előrebocsátása után azt kérdezzük, hogy kik azok, akik a szab. kőm.-eszmét nem szentségtelenítik meg, nem alacsonyítják le, akkor erre a kérdésre a felelet csak ez lehet: Igazi szab. kőm.- csak az, aki folyton a durva kő megmunkálásán fáradozik, nemcsak a páholyban, hanem a profán világban is. Erről majd más alkalommal.

Az I. kerületi petíció.

Folytatólagos tanukihallgatás.

Ma délelőtt 10 órákor Hubacsek Pál kiküldött táblabíró folytatta az I. kerületi petíció ügyében a tanukihallgatásokat. Ma több ügyvédet és Bíró Károly dr. polgármestert hallgatták ki.

Első tanu Sárosvics Jakab: Nem tud semmit arról, hogy Malagurszky György ügyébe kik és hogyan voltak bele.

Matiécs István drt valamennyi kérdésre nézve kihallgatták. Malagurszky ügyében senkivel sem beszélt. Azt sem tudja, hogy Vojnits tett volna ígéretet. Az iratokon levő feljegyzést most látja először.

Kizártnak tartja, hogy Vojnits Sándor tudtával történtek volna az etetések, mert Vojnits határozottan megtiltotta ezeket. Rieger Dezsónél tanu nem volt jelen és így semmit sem tud az ott történtekről.

A Patócskai-tanyán történt etetést-ítást tudtával nem Vojnitsék rendezték. Nem tudja, ki adta az enni-inni valót. O, mint a pártvezetőség tagja intézkedett, hogy Csernetics és Patócskai összeszedjék a választókat és hogy kora reggel induljanak Szabadkára. Ezek intézkedtek és több választó össze is jött Patócskaihoz.

Dr. Szudárevics Benedek és Malagurszky Fábán dr. semmit sem tudnak a vádbeli esetről.

Dr. Bíró Károly polgármester a Mala-

gurszki végrehajtó ügyére azt vallja, hogy az ő személyére vonatkozó állítások nem igazak. O a választással összefüggésben senkivel sem tárgyalt. Malagurszkinak ígéretet nem tett.

A Rieger-féle névnap ünnepélyről csak hallomásból tudja, hogy volt. Tanut megeskették.

HIREK.**Bende Imre †**

A nyitrai egyházmegyének nagy gyásza van: vasárnap éjjel meghalt Bende Imre püspök. A 87 éves püspök bácskai ember volt, Baján született, Kalocsán szentelték pappá. Papságának első éveiben a theológian és az érseki auliában működött, majd futaki, később ujvidéki plébános lett. Mint ujvidéki plébános kétszer képviselte az ujvidéki kerületet. Képviselő korában igen sokat buzgálkodott a délvidéki magyarosítás érdekében. 1886-ban beszercebányai püspök lett, 1893-ban pedig áthelyeztetett a nyitrai püspöki székre. 1910-ben magas korára való hivatkozással lemondott az egyházi joghatóságról és a püspöki javadalmak feletti rendelkezési jogairól utódja, gróf Batthyány Vilmos püspök javára.

Puritánlelkű, jótékonykodó főpap volt, kinek halála mély gyászba borította egyházmegyéje híveit. Baja városa, Ujvidék, Futak közönsége és az egész megye fájdalommal vesz tudomást nagy fiának elhunytáról. R. I. P.

— **Az iparos ifjak kongregációjának** vezetősége kéri a kongregáció (legényegyleti) tagjait, hogy f. hó 29-én a rendes helyiségben a rendes időben mindnyájan megjelenjen sziveskedjenek.

— **Erzsébet szobor Zomborban.** A nők és férfiakból álló teljes szoborbizottság, a felsőkereskedelmi iskola tanácstermében március 24-dikén tanácskozott először az Erzsébetligetben felállítandó Erzsébet szobor ügyében. Vértesi Károly elnök hazafias, hosszabb megnyitó beszédében indokolta a kezdeményezést, kijelentette, hogy Vojnits Istvánné a védnökséget, Vojnits István főispán a tiszteletbeli elnökséget készséggel fogadták el, elnök beszámolt azután az előmunkálatok megtevéséről. Zsulyevits Ernő, Rác Soma, alelnökök, dr. Novák Elemér titkár, Prokópy Imre biz. tag és az elnök hozzászólása után elhatározták, hogy a szoboralapot országos gyűjtéssel teremtik elő. Rác Somának a gyűjtőív szervezését nagy tetszéssel fogadták el. Vujevich Alajos pénztárnokot és az elnököt bízták meg a gyűjtőívek szétküldésével. A szoborbizottság tagjai a nevezetteknek kívül ezek: Alföldy Gedeonné, Bertólinó Sándorné, Bruck Arminné, Buday Gerő, Donoszlovits Eryka, dr. Falcione Nándor, Fernbach Péterné, Hauke Imre, Jovánovits Leona, Koczár Adrienne, dr. Konyovits Dávid, Konyovits Dávidné, Novákovics Izidor, Spitzer Mórné, Szemző Istvánné, Sztrilich Zsigmondné, Trencsény Károly titkár, Trischler Gyuláné, Vértesi Adrienne, Vojnits Ilonka és Wundszám Ida.

— **A közgyűlés póttárgysorozata.** A március 30-iki közgyűlésnek póttárgysorozata is van. A póttárgysorozat legfontosabb tárgya a belügyminiszter értesítése a belterületi csendőrség szervezése tárgyában. Értesülésünk szerint a belügyminiszter Szabadka belterületére egyelőre nem látja szükségesnek a csendőrség behozatalát.

— **A zombori főispán becsületsértési pöre.** A zombori járásbírósg ma délelőtt tárgyalta azt a kínos szenzációt keltett becsületsértési pört, melyet Lombos Alfréd ref. lelkész indított Vojnich István, zombori főispán ellen, azzal vádoiván a főispánt, hogy róla, egy március 15-én tartott hazafias beszéde után e becsületsértő kifejezést használta: „ennél nagyobb marháat még

nem hallottam beszélni." Vojnich főispán tagadta a terhére rótt cselekményt és azt vallotta, hogy ő barátai körében — bizalmasan csak a beszéd politikai részére tett megjegyzést, de minden sértő szándék nélkül. Faragó tanfelügyelő és Csapó s. tanfelügyelő hasonló vallomást tettek, mire Lombos ref. lelkész kijelentette, hogy eáll a további bizonyítástól és a panaszt visszavonja.

— **A Magyar Védő Egyesület Zomborban**, az ipartestület székházában márc. 26-án tartotta meg a VI. évi rendes közgyűlését. Vértési Károly az elnöki megnyitó beszédében a magyar iparról értekezett és lelkesen buzdította a tagokat magyar ipar pártolásra. Szondy Mátyás táblabíró hazafias beszédét mondott a magyar iparvédelemről. Figyelemmel hallgatták meg Steiner Lajos ideiglenes ügyvezető-igazgató jelentését, mely után ügyvezető-igazgatónak választották meg. Knipl János pénztárnok évi jelentése után dr. Turányi Zsigmond titkár olvasta fel a számvizsgáló bizottság jelentését. A felmentvény megadása után a nevezett pénztárnok indítványt tett arra nézve, hogy a Zomborban felállítandó Erzsébet királyné szobra alapjához 25 koronát adjon az egyesület. Elfogadták. Új választmányi tagok lettek Szenes József ipartestületi elnök, Husveth István és Federer András iparosok. Dr. Novák Elemér indítványozta, hogy 50—50 koronával három zombori kisiparos jutalmaztassék. Elfogadták. Elnök a közgyűlést zárszóval fejezte be.

— **Halálozás.** Marijanusics Lajos f. évi március hó 27-én délután 1 órakor elhunyt. Temetése 29-én délután 4 órakor lesz a II. kör Gábor-utcai gyászaházból.

— **Tűz Ujvidéken.** Hétfőn este fél 9 órakor a tűzetjelző vészharang kongatása riasztotta föl Ujvidék lakosságát. Jelinek János Kossuth-utcai asztalosműhelyében eddig ki nem derített okból tűz ütött ki, de a házbeliek idején észrevették és a gyorsan előszólt tűzoltók segítségével szerencsére elfojtották a tüzet.

— **Ujvidék kérelme.** Ujvidék városa ma azt a kérelmet küldte Szabadka városához, hogy az Ujvidék—pétervárad új dunahid törlesztéses költségének fedezéséhez évi ötezer koronával járuljon hozzá Szabadka városa is.

x **Apró bukszusok** és egy pár 100 rózsza eladó Futó Mihálynál, a bajai temető gondnokának virágkerítésében.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

* **A szabadkai vilharmonia társaság** hangversenyei városunk közönségénél népszerűsége tettek szert és közkedveltségnek örvendenek a minek élénk tanubizonyosságát adja az a körülmény, hogy a társaság működését a közönség a hangversenyeken való tömeges megjelenésével honorálja. A folyó évi április hó 10-én megtartandó hangverseny értékes műsora garancia arra nézve, hogy a társaság eddigi sikereit szaporítani fogja. Környei Béla a m. kir. operaház elsőrangú művésze és Müller Eleonóra a szabadkai városi zeneiskola tanárnőjének vendégül való felléptetése és a vendégek által előadandó műsorszámok is azt bizonyítják, hogy a társaság vezetőségét a műsor összeállításánál művészi szempontok irányítják. Az április 10-iki hangversenyre a jegyek kiadását Heumann Mór társulati pénztáros már megkezdte.

M Ű s o r :

Kedd: Babuska.
Szerda: Cigányszerelem, Felhő Rózsai vendégfelléptével.
Csütörtökön: Tatárjárás Felhő Rózsai vendégfelléptével.
Péntek: Lili, Felhő Rózsai vendégfelléptével.

Keresztények csak keresztényeknél vásároljatek

Méregkeverők az esküdtbiróság előtt.

A harmadik vádlott kihallgatása. — Fölvonulnak a tanuk.

Mit mondanak az orvosszakértők?

Befejezték a bizonyítási eljárást.

Esküdtbírói főtárgyalás

Szabadka, 1911. március 28.

Saját munkatársunktól.

Részletesen foglalkoztunk a tegnapi megkezdett esküdtbírói főtárgyaláson történetekkel. Kollár Pál jánoshalmi vendéglős halála körül igyekeztek a bíróság az igazságot kideríteni.

Tegnap délután 3 órakor folytatták a tárgyalást, amikor is a harmadik vádlott

Özv. Molnár Jánosné

került kihallgatásra. Öreg, töpörödött vén anyóka, pedig nincs még ötven éves. Nagynénje Kollár Pálnénak, az első vádlottnak. Sokszor ott volt náluk, mert Kollárné félt az urától, aki kizsárolta, ütötte-verte őt. *Beismeri*, hogy ő vitte a mérget, ő írt leveleket, ő vett légykővet és adott 4 üveggel Kollárnénak. Ő megszánta Kollárnét, a hugát, aki nagyon panaszkodott neki férje bánásmódja miatt.

Jönnek a tanuk.

Ezután a tanukihallgatás következik.

Varga Istvánné szül. Kiss Ilona az első tanu. A megölt Kollárnak édes anyja. Terhelően vall Kollárné ellen, aki szerinte mindig disznónak marháknak neveztefiát. Neki nem panaszkodott a menyé arról, hogy a fia rosszul bánt vele. Egyszer előtte kétszer pofon ütötte. Tud arról, hogy a fia a katonaságnál be volt csukva és azért, mert *kegyetlenkedett*. Tanut megesketi a bíróság.

Vaskó Endre kir. ügyész és Mukits Simon védő újabb tanuk beidézését kéri. A bíróság egyelőre nem látja szükségét az újabb tanuk beidezésének.

Dr. Holländer Adolf jánoshalmi 64 éves közönségi orvos a következő tanu. Kollárné még rendőrvezető korából ismerte. Kollár halála előtt egy évvel szintén beteg volt és ép oly betegsége volt, mint halála előtt. Ő kalumelt adott neki hashajtónak. Kizártnak tartja Kollár halálánál a mérgezést. Kollárné kétszer jött hozzá sérült arccal, mert az ura megverte. Ő májbajt konstatait a halál okának.

Tanut megesketik.

Molnár György 23 éves földmives, Molnárné mostohaia. Figyelmeztetés után nem kíván vallomást tenni.

Kunzl Istvánné szül. Silák Viktor bajsai születésű jánoshalmi kovácsmester neje a következő tanu. Ő adott sört a beteg Kollárnak, aki azt kihányta. Látta, hogy Kollár többször megverte nejét. De ez is goromba volt hozzá. Azt mondta egy ízben tanúnak Kollárné, hogy ha meghalna az ura, soha többet férjhez nem menne.

Szembesítik Kollárnéval, aki tagadja ezt. Szalonnás Péterné Horváth Mária fodrász neje. Látta, hogy Kollár egyszer Dági Pállal káposztát evett, de kihányta. Azt hitte, hogy a káposztától lett rosszul.

— Ha nem Dágyival ettem volna, azt kellene hinnem, hogy volt benne valami — mondotta az öreg Kollár. Tudja, hogy rosszul élték Kollárék. Többször megverte Kollár a nejét. Előtte háromszor megverte.

Mukits dr.: Látta tanu, hogy kutyát dobott Kollárnéra a férje és azt mondta, hogy élj vele?

Tanu: Láttam, hogy behívta a kutyát konyhából a szobába, ahol Kollárné feküdt az ágyban. De hogy mi történt a szobában, nem tudom. Ő aztán kihívta a kutyát. Tanut nem esketik meg.

Fehér Gergelyné 35 éves napszámosnő bejáratos volt Kollárékhoz. Többször látta, hogy megverte Kollár a nejét. Puffanásokat is hallott a belső szobából, de hogy mivel verte, ő nem tudja. Majd mindennap előfordult ilyen családi verekedés.

Juhász Anna férj. Szécsényi Istvánné

22 éves takarékpénztári szolgáló neje. Tud arról, hogy Kollárné állatnak, jószágának nevezte az urát. Arról is tud, hogy mindig pörösködtek. Megesketik.

Az orvosszakértők.

Bartha Antal dr. törvényszéki orvosszakértő mondja el ezután véleményét először a boncolásról. A boncolás szerinte nem állapított meg semmit, mert a hulla már erősen feloszlásnak indult. Ezért felküldték a hullarészeket az országos bírósági vegyészhez. A vegyész megállapította, hogy a mérreg tekintélyes mennyiségben jutott a szervezetbe és pedig arzén és higany. Azt mondja az orvosi vélemény, hogy *meglepő* az, hogy a kezelő orvos nem vette észre és csak a *halál után hallotta, hogy délelőtt folyton hányt a beteg.*

Mukits dr.: A vegyész véleménye nem felel meg a valóságnak, nem azért, mert helytelenül hivatkozik a tanuvallomásokra.

Ugyész: A tanuvallomások az esküdtbírói tárgyalás dolga!

Bartha dr. ezután elmondja, hogy az arzén a légykőből, a higany a szublimáttól jutott a szervezetbe és pedig annyi, amennyi elegendő egy emberélet kioltására.

Egy esküdt: Maradt-e az egy év előtt beadott kalumelből a gyomorban a halál beálltával is.

Bartha: Nem. Kollár igen kis mennyiségű kalumelt kapott. Hogy maradt belőle, az is lehetséges, de ez nagyon kevés lehetett.

Eloők kérdésére Bartha dr. elmondja, hogy a szublimátmérreg sebtisztításra való, fertőtlenítő szer. Kiadását tiltja a törvény. A légykőoldat arzén vegyület. Régeente légy kioltására használták. Ezt is tilos árusítani.

Dr. Váli Dezső egybehangzó orvosi véleményt mond Kollár haláláról.

Délután fél hétkor a tárgyalást befejezik.

A mai tárgyalás.

Ma délelőtt gyorsan megtelik a terem érdeklődőkkel. A hallgatóság soraiban elegáns kalapos hölgyek is láthatók. A terem képe olyan kis Haverda tárgyalás féle. A plafon még mindig nincs megcsinálva. A malter még a Haverda tárgyaláson lehullott két oldalán: az esküdtek és az ügyész feje fölött.

Kilenc órakor folytatják a tanukihallgatásokat.

Zimbó Vincéné jánoshalmi lakos, később Kollárék korcsmájának bérlője az első tanu.

Hallotta a cselédektől, hogy Kollár veri a nejét. Ő azonban nem látta, csak szóbeli inzultusról tud.

Agoston Péterné jánoshalmi asszony a következő tanu. A cselédektől hallotta, hogy Kollár korbáccsal és gyűrűs ujjával verte a feleségét. Keresztes Etel és Julis cselédétől hallotta a fentieket. Tanut megesketik.

Apa, anya és leánya.

Dági András az első vádlott apja. Nem volt bizalmas Kollárékkal, mert ellenezte leánya házasságát. Ő amit tud, nejétől tudja.

Dági Andrásné: Nem akartuk Kollárhoz adni leányunkat, mert a katonaságnál rossz híre hallottuk. Meg is mondtam leányomnak, inkább szeretnélek kiterítve látni, mint hogy Kollárhoz menj Esküvő után fél évre már rosszul bánt Kollár a feleségével, ütötte-verte, egyszer én szabadítottam ki kezük közül. Egy kutyát dobott fel az asszony

ágyára s azt mondta, ez kell nekem, nem férfi. Oly rosszul bánt feleségével, hogy Szv. Molnár megajánlta s felszólított, bármiképp, tegyünk valamit. El is hoztuk, ekkor azonban revolyerrel jött érte s azt mondta, hogy agyonlövni, ha vissza nem megy, leszur, kivégez mindhármunkat, mert ő tudja, hogy a részeg embernek nincs törvénye. Ezt azért tette, mert büszke ember volt s nem akarta, hogy őt az asszony elhagyja. Azt is tudom, hogy bekergette egy koporsóraktárba.

Kollár Etel az első vádlott fiatal 15 éves leánya. Kíván vallomást tenni. Elmondja, hogy az apja előtte nem egyszer kardlappal verte az anyját, sokszor ingre vetkőztette és ütötte. Tanut megesketik.

Az erkölcsi tanuk.

Ezután jönnek sorra az erkölcsi tanuk, akik Kollár jellemét, erkölcsét, viselkedését vannak hivatva bizonyítani. A legtöbb terhelően vall Kollárra.

Kecskés József bácsalmási tanító tud arról, hogy egyszer színházból jövet a földhöz verte Kollár előtte a nejét. Kollár ekkor rendőrvezető volt.

Mészáros István jóbarátja volt Kollárnak, akit jóra való, tisztességes embernek ismert. Hat év alatt egyszer látta részegnek. Tanut megesketik.

Nagy István együtt szolgált katonáknál Kollárral. Vele szépen bánt. Egyszer civil korában Kollár revolyert fogott rá.

Keresztes Julianna 21 éves, cseléd volt Kollárnál 1908-ban. Tud róla, hogy 3-szor verte meg Kollár a nejét. Ő is látta, hogy kétszer megpofozta és egyszer nadrágszíjjal megverte. Egy este megtöltötte a revolyerét, feje alá tette és azt mondta, hogy „ma valakinek meg kell halni!” Egy ízben, mikor Kollárné mosdott, korbáccsal megverte.

Keresztes Etel 22 éves, szintén cseléd volt Kollárnál a hugával együtt.

Négy ízben látta, hogy Kollár megverte a nejét. Kétszer bekísérte egy melegre fűtött szobában ahol levetkőztette és megverte. Tanut is egy ízben felpofozta.

Dégi Pál: Testvérje Kollárnénak. Egyszer káposztát evett Kollárral. Kollárné szedte külön tányérba a káposztát egy fazékból. Kollár a káposztától rosszul lett, hányt. Ettől kezdve beteg is lett.

Hermann Ella bácsalmási leány egy udvarban lakott Kollárral. Látta, hogy egy ízben Kollár a nejének méztelen testét verte egy darab kötéllal. Tanut megesketik.

Balázs Piri Bartus együtt katonáskodott Kollárral, akit kegyetlennek ismert.

Varga József, az „Adria” biztosító társaság ügynöke. Két esetben látta, hogy Kollár, aki az „Adria” megbízottja is volt, megverte nejét. Pontosán emlékszik a dátumra is: 1910. március 22-én és május közepén. Tanut megesketik.

Iszka Károlynak örmestere volt Kollár 1892-ben. Brutális, kegyetlen ember volt. Őt kétszer elverte nádpálcával. A fülét is levette, amiért lefokozták és hat havi börtönre ítélték. Tanu esketését mellőzi.

Ezzel a bizonyítást befejezettek jelentik ki a bíróság.

Vaszkó ügyész ragaszkodik már előbb bejelentett tanuinak kihallgatásához, a bíróság azonban mellőzi.

Berkes memoárjai.

Elnök ekkor a leveleket akarja felolvasatni, miket Berkes írt Kollárnénak.

Mukits dr. ellenzi ezek felolvasását, az ügyész pedig kéri valamennyi levél felolvasását.

Mukits dr. a Haverda-ügy nagy memoárjához hasonlítja Berkes leveleit, amiket nem kell felolvasni, mert hisz a memoárt sem olvasták fel.

A bíróság elrendeli 12 drb. levél felolvasását, amelyek Kollár elemzéséről szólnak. A szerelmi ömlengésekkel teleirt levelek felolvasását a bíróság mellőzi. A határozat ellen ügyész és védők semmisségi panaszt jelentenek be.

Domány Odön bíró felolvassa a tizenkét levelet, amelyet Berkes írt Kollár Pál-

nénak. Ezekben állandó szerelméről biztosítja. Folyton hágoztatja ezekben Berkes, hogy szerelmük utjában áll Kollár, (akit állandóan vadállatnak nevez) ha tőle szabadulnak, boldogságuk teljes lesz.

Berkes a leveleket a védők kívánságára felolvasás előtt egyenként átnézte, hogy azonosak-e az általa írt levelekkel. Valamennyiről elismerte, hogy ő írta.

A tárgyalás délután egy órakor ért véget. Elnök ekkor délután fél négyre halasztja, amikor Günther József dr. törvényszéki orvos vádlottak elméleti állapotáról tesz jelentést.

Ítélet ma este!

Délután a vád és védbeszédnek jönnek sorra, amelyek legalább két óra hosszat vesznek igénybe. Azután az esküdtek kiiktatása és határozathozatal úgy, hogy ma este hét-nyolc órára várható ítélet.

gy. ZILAHY JENŐ dr.

opérateur-műtősebész, sebészi és urológiai betegeket fogad délelőtt 8-9, délután 2-4. VII. Virág-utca. (Aradszky ház.)

Női angol munkában járatos szabósegéd

állandó munkát kap Barth Henriknél Szabadkán, IV. kör, Bercsényi-utca 623. 1741. 1-1.

Hirdetés.

Az országgyűlési képviselő választóknak 1911. évre szóló kiigazításának előmunkálataival megbízott összeíró küldöttségek munkálataikat megkezdették.

Közhirre tesszük, hogy ezen küldöttségek munkálatai április hó 1-től április hó 15-ig a 15-jegyzői hivatalban (ideiglenes városbíróság II. em.) dé. e. 7-1-ig a hivatalos órák alatt bárki által betekinthetők.

Szabadkán 1911. évi március hó 30-án. 1742-1-1. Az összeíró küldöttségek elnökei.

Szőlővessző-eladás

Egészséges, fajtisza, ősszel szedett, sima Olasz Rizling 100000 drb és Kövidinka 40000 drb

ezre 6 koronáért;

fehér Szlankamenka (Magyarka) 20000 darab

ezre 8 koronáért;

kapható Kovács Antal Szabadkai Takarékpénztár és Népbank pénztárnokánál.

625. Tlkv. 1911. sz.

Arverési hirdetményi kivonat.

A szabadkai királyi törvényszék, mint telek-könyvi hatóság közhírré teszi, hogy a szabadkai takarékp. és zálogház r.-t. végrehajtatónak kk. Weisz József, Nándor, Ilona, László, Jenő és Etel szabadkai lakosok végrehajtást szenvedettek elleni végrehajtási ügyében a kérelem következtében a végrehajtási árverés 4400 K tőkekövetelés és jár. iránt a szabadkai kir. tvszék területén lévő Szabadka város belterületén fekvő a szabadkai 20275. sz. betétben A. F. 5709/1. hrsz. a. foglalt VI. körű 066. sz. a. lakház és udvar telkéből kk. Weisz József, Nándor, Ilona, László, Jenő és Etelt illető 61.-ed részre 2460 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban elrendeltetik.

Az árverés megtartására határidőül 1911. évi április hó 22. napjának d. e. 10 órája ezen királyi törvényszék földészeti 22-ik számú arverési helyiségébe tűzetik ki.

1. Ezen árverésen a fent körülírt ingatlan a kikiáltási ár fele részénél alul eladatni nem fog.

2. Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok kikiáltási árának 10 százalékát, vagyis 346 K-t illetve az 1908. évi 41. t. c. 25 §-a értelmében készpénzben, vagy az 1881. LX. t. c. 42. §-ában jelzett úrfolyammal számított és az 1881. november hó 1-én 3333. szám alatt kelt magyar királyi igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírral a kikiáltott kezdehez letenni, avagy az 1881. LX. t. c. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Szabadkán, 1911. évi március hó 14-én. Balogh s. k. kir. tszéki bíró.

Házak és kiskertek

felékesítéséhez

páratlan futólugas szőlőoltványok diószem nagyságú télire eltartani való szőlőt terem, vesszőit 15-20 méter hosszan is ellehet vezetni. Vannak rendkívüli erős 2 éves gyökeres nemesítések most ültetve, a nyáron már hoz annyi kis termést, hogy gyümölcsét megismerhetjük.

KAPHATÓK f. hó 31-éig Zöldfavendéglő udvarában I. kör, Damjanics-utca 102. szám.

Ugyanott megrendelhetők mindennemű csemege és borszőlőoltványok, szőlővesszők, továbbá a legnemesebb gyümölcsfaoltványok 2, 3, 4 éves, páratlan erős példányokban.

Nagyobb udvarok és kiskertekben tervezeteket és ültetéseket is díjtalanul végzik intézőségünkkel kiküldött kertész embereink. Tisztelt vevőink teljesen ingyen kapják a szőlő és gyümölcsészeti nagy szakkönyvet, mely az összes kezelési és betegségek ellen való védekezésekről szakszerű utasításokkal szolgál.

Első Alföldi Szőlőrésztársaság.